

The Mask วรรณคดีไทย : การดัดแปลงวรรณคดีไทยในวัฒนธรรม ประชานิยม

ธงชัย แซ่เจี๋ย *

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ประเทศไทย

The Mask Thai Literature: An Adaptation of Thai Literature in Popular Culture

Thongchai Sae-Chia *

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

Article Info

Academic Article

Article History:

Received 10 September 2021

Revised 24 January 2022

Accepted 11 February 2022

คำสำคัญ

การดัดแปลง,
วรรณคดีไทย,
วัฒนธรรมประชานิยม

บทคัดย่อ

The Mask วรรณคดีไทย เป็นรายการโทรทัศน์ของบริษัทเวิร์ดพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) รายการดังกล่าวได้นำอนุภาคจากวรรณคดีไทยมาสร้างขึ้นเป็น “หน้ากาก” สำหรับการประกวดร้องเพลงที่ต้องซ่อนตัวตนของศิลปินภายใต้หน้ากากและเครื่องแต่งกาย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดัดแปลงวรรณคดีไทยในรายการ *The Mask* วรรณคดีไทย กับปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบันเทิงในวัฒนธรรมประชานิยม จากการศึกษาพบว่า ประการแรก ที่มาของหน้ากากในรายการ *The Mask* วรรณคดีไทย มาจากตัวละครในวรรณคดีไทย และสถานที่ในวรรณคดีไทย หน้ากากเหล่านี้ ศิลปินและทีมงานเป็นผู้เลือกจากตัวบทวรรณคดีไทยมาดัดแปลงเป็นหน้ากาก สำหรับการประกวดร้องเพลง อีกทั้งยังเป็นพื้นที่สำหรับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของศิลปินด้วย ประการต่อมา การดัดแปลงวรรณคดีไทยใน *The Mask* วรรณคดีไทย ทำให้รายการดังกล่าวเป็นพื้นที่ของการสลายเส้นแบ่งวัฒนธรรมชั้นสูงกับวัฒนธรรมประชานิยม ประการสุดท้าย เมื่อพิจารณา *The Mask* วรรณคดีไทย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายอุตสาหกรรมบันเทิง พบว่า รายการ *The Mask* วรรณคดีไทย สัมพันธ์กับการนำเสนออัตลักษณ์ไทยในเวทีโลก วิสัยทัศน์ของการผลิตรายการโทรทัศน์ในเครือบริษัทเดียวกัน รวมไปถึงการแปรเป็นอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ โดยนัยนี้อาจกล่าวได้ว่า รายการ *The Mask* วรรณคดีไทย เป็นปฏิบัติการของการดัดแปลงวรรณคดีไทยในอุตสาหกรรมบันเทิงผ่านรายการโทรทัศน์ และเป็นพื้นที่ที่วรรณคดีไทยได้ปะทะสังสรรค์กับวัฒนธรรมประชานิยม

* Corresponding author

E-mail address:

thepurpleink@yahoo.com

Keywords:

Adaptation,
Popular culture,
Thai literature

Abstract

The Mask Thai Literature is a television program produced by Workpoint Entertainment Co., Ltd. This program selected some motifs from Thai literature to create masks for a celebrities' singing contest in which competitors must hide themselves behind masks and costumes. This article aimed to study an adaptation of Thai literature in *The Mask Thai Literature* and the practices that happened as a part of the entertainment industry in popular culture. The result covered three issues. First, the origin of masks in *The Mask Thai Literature* came from the characters and places in Thai literature. These masks were chosen by celebrities and producers to adapt for the singing contest, and they also provide spaces for construction of celebrities' identities. Next, adaptation of Thai literature in this program made the program a space for blurring the boundaries between "high culture" and "popular culture". Last, when considering this program as a part of the entertainment industry, it is found that *The Mask Thai Literature* is related to a world-wide representation of Thai identity, a vision of the same company's TV program production, and a commodification too. To sum up, *The Mask Thai Literature* is a practice of adaptation of Thai literature in the entertainment industry via a television program, and also a space for interacting between Thai literature and popular culture.

1. “ขอต้อนรับทุกท่านเข้าสู่รายการ” : ความนำ

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสภา ได้บัญญัติศัพท์ “adaptation” เป็นภาษาไทยว่า “การดัดแปลง” พร้อมทั้งอธิบายว่าเป็นการแปลงงานวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ให้เป็นอีกประเภทหนึ่ง ทำได้หลายวิธี เช่น การดัดแปลงทั้งเรื่อง การดัดแปลงเพียงบางส่วน ของเรื่อง การเขียนบทต่อเติมจากเรื่องเดิมที่จบแล้ว การเปลี่ยนชื่อตัวละครและฉาก คงไว้แต่โครงเรื่อง เป็นต้น การดัดแปลงนั้นก็เพื่อให้กลายเป็นบทภาพยนตร์ บทละครโทรทัศน์ บทละครวิทยุ หรือบทละครเวที (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561, น. 6-7) อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2562 มีรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดัดแปลงวรรณคดีไทย แต่ทว่ามีลักษณะแตกต่างออกไปจากคำอธิบายข้างต้น ทั้งในแง่กลวิธีการดัดแปลงและรูปแบบวรรณคดีไทยที่ผ่านการดัดแปลงแล้ว รายการนั้นก็ชื่อ *The Mask วรรณคดีไทย*

The Mask วรรณคดีไทย เป็นรายการโทรทัศน์ของบริษัทเวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ออกอากาศทุกวันพฤหัสบดี เวลา 20.05 น. ทางช่องเวิร์คพอยท์ 23 ระหว่างวันที่ 28 มีนาคม ถึง 8 สิงหาคม พ.ศ. 2562 นับเป็น “โครงการ” ที่ต่อเนื่องจาก *The Mask Line Thai* ซึ่งเป็นที่จดจำและได้รับการกล่าวถึงมาก เพราะได้รับกระแสตอบรับเป็นอย่างดีจากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ (เวิร์คพอยท์นิวส์, 2562ข) เอกลักษณะที่เป็นที่กล่าวถึงใน *The Mask Line Thai* ก็คือการนำเสนอความเป็นไทยผ่าน “หน้ากาก” และเครื่องแต่งกาย รวมถึงการผสมผสานทำนองเพลงไทยหรือการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยเข้าไปในเพลงที่ศิลปินเลือกใช้ แข่งขันแต่ละรอบด้วย อย่างไรก็ตาม *The Mask วรรณคดีไทย* มิเพียงรักษาเอกลักษณ์ดังกล่าวไว้เท่านั้น หากยังได้กำหนด “แนว” (theme) ของหน้ากากให้แตกต่างออกไปจาก *The Mask Line Thai* โดยเป็นการดัดแปลงให้สัมพันธ์กับวรรณคดีไทยดังที่ปรากฏในชื่อรายการ

อย่างไรก็ดี การดัดแปลง “หน้ากาก” ใน *The Mask วรรณคดีไทย* เป็นการดัดแปลงที่แตกต่างไปจากนิยามที่ราชบัณฑิตยสภาให้ไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่จุดประสงค์ ราชบัณฑิตยสภาได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการดัดแปลงว่า “เพื่อให้กลายเป็นบทภาพยนตร์ บทละครโทรทัศน์ บทละครวิทยุ หรือบทละครเวที” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561, น. 7) แต่การดัดแปลงวรรณคดีไทยใน *The Mask วรรณคดีไทย* มิใช่เช่นนั้น เพราะแม้ “หน้ากาก” เหล่านั้นจะมีที่มาจากวรรณคดีไทย แต่กลวิธีการดัดแปลงและรูปแบบของการดัดแปลงนั้นมิได้มีไว้เพื่อการเล่าเรื่องวรรณคดี หากเป็นไปเพื่อการซ่อนตัวตนของนักร้องภายใต้หน้ากากและเครื่องแต่งกายที่ใช้ประกวดร้องเพลงเป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการดัดแปลงวรรณคดีไทย พบว่า ส่วนมากเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีไทยกับรูปแบบที่ดัดแปลงไปจากต้นฉบับ แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาการดัดแปลงวรรณคดีไทยเป็นรายการโทรทัศน์มาก่อน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเรื่อง “อุตสาหกรรมการดัดแปลง : การประสานศิลปะระหว่างวรรณกรรมกับภาพยนตร์ไทยตั้งแต่ พ.ศ.

2550” (นันทนัย ประสานนาม, 2562) ซึ่งมุ่งพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวงการวรรณกรรมกับวงการภาพยนตร์ไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ได้ชี้ชวนให้เห็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจว่าด้วยการประสานกันระหว่างศิลปะสองสาขาภายใต้ร่มอุตสาหกรรมการดัดแปลงซึ่งมีนัยสำคัญทางเศรษฐกิจอยู่น้อย งานวิจัยดังกล่าวเป็นการพิจารณาการดัดแปลงในแง่มุมใหม่ที่แตกต่างไปจากที่เคยมีมา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดัดแปลงวรรณคดีไทยในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* กับปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบันเทิงในวัฒนธรรมประชานิยม อันจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเรื่องพลวัตของวรรณคดีไทยท่ามกลางบริบทสังคมปัจจุบัน

2. “ไปพบกับพวกเขาทั้งหลาย” : ปฏิบัติการของการดัดแปลงวรรณคดีไทยในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย*

จากการศึกษาปฏิบัติการของการดัดแปลงวรรณคดีไทยในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ในประเด็นต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมประชานิยม พบประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ ที่มาของหน้ากากกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของศิลปิน การสลายเส้นแบ่งของวรรณคดีไทยในพื้นที่สื่อโทรทัศน์ และการเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ที่มาของหน้ากากในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* กับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของศิลปิน

รายการ *The Mask วรรณคดีไทย* แบ่งกลุ่มการประกวดร้องเพลงของศิลปินออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ไม่เอก ไม่โท ไม่ตรี และไม่จัตวา แต่ละกลุ่มจะมีนักร้องประกวดร้องเพลงกลุ่มละ 6 หน้ากาก ดังนั้นหน้ากากในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* จึงมีจำนวน 24 หน้ากาก จากการศึกษาที่มาของหน้ากากทั้งหมด พบว่า ที่มาของหน้ากากในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวละครในวรรณคดีไทย และสถานที่ในวรรณคดีไทย¹ ดังจะนำเสนอเป็นตาราง² ต่อไปนี้

ตารางที่ 1

ที่มาของหน้ากากในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย*

¹ การจำแนกตั้งนี้เป็นไปตามที่ระบุในนามานุกรมวรรณคดีไทย ชุดที่ 3 ชื่อตัวละคร ชื่อสถานที่ และชื่อปกิณกะ

² ข้อมูลที่นำเสนอในตาราง เรียงตามลำดับการถอดหน้ากากของศิลปิน

ที่มาของหน้าปก	หน้าปกในรายการ	ศิลปินที่สวมหน้าปก
ตัวละครในวรรณคดีไทย	หน้าปกม้าสีหมอก	นนทพันธ์ อัญชุลีประดิษฐ์
	หน้าปกนางจรณา	วารุณี สุนทรีสวัสดิ์
	หน้าปกนกสตาเย	ปีเตอร์ คอร์ป ไดเรนดัล
	หน้าปกขุนช้าง	พัฒนพล กุญชร ณ อยุธยา
	หน้าปกขวานฟ้าหน้าดำ	ศรุต วิจิตรานนท์
	หน้าปกไก่อฟ้าพญาลอ	ณรงค์ แซ่วี
	หน้าปกไกรทอง	อนูวรรตน์ ทับวัง
	หน้าปกราหูอมจันทร์	พล นพวิชัย
	หน้าปกหอยสังข์	พรพิมล เพ็องพึ้ง
	หน้าปกมัจฉานู	กฤษณพล พิบูลสงคราม
	หน้าปกนางพิกุลทอง	ณัฐหทัย แสงเพชร
	หน้าปกยักษ์ไมยราพ	อาณัติพล ศิริชุมแสง
	หน้าปกนางสิบสอง	สุพรรณษา เวชกามา
	หน้าปกม้านิลมังกร	เศษฐพงศ์ เพียงพอ
	หน้าปกเวตาล	สุชาติ แซ่เห้ง
	หน้าปกบ่วงนาคบาศ	อริรัชย์ พลताल
	หน้าปกนางมัทนา	พิจิกา จิตตะปุตตะ
	หน้าปกขาละวัน	ภาวิตา มอริจจิ
	หน้าปกนางพันธุรัต	สาธิตา พรหมพิริยะ
หน้าปกโสนน้อยเรือนงาม	รุ่งรัตน์ เหม็งพานิช	
หน้าปกนางวันทอง	กรณภััสสร ด้วยเกียรติ์	
หน้าปกนางเมขลา	สุรัตน์ดีกานต์ พรรคเจริญ	
หน้าปกหลวิชัยคำ ³	ศิวกร อุดลสุทธิกุล	
		จักริน กังวานเกียรติชัย
สถานที่ในวรรณคดีไทย	หน้าปกเกาะแก้วพิสดาร	ปิยะวัฒน์ เปี่ยมเปี้ย

จากตารางจะเห็นว่า ที่มาของหน้าปกในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* มาจากตัวละครในวรรณคดีไทย จำนวน 23 หน้าปก และมาจากสถานที่ในวรรณคดีไทย จำนวน 1 หน้าปก

อย่างไรก็ดี จากการให้สัมภาษณ์ของศิวกร อุดลสุทธิกุล (2562) ศิลปินผู้สวมหน้าปกหลวิชัย เกี่ยวกับที่มาของหน้าปก ภายหลังจากรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* สิ้นสุด

³ หน้าปกหลวิชัยคำ เป็นหน้าปกของศิลปินคู่ซึ่งปรากฏตัวและร้องเพลงในรายการคู่กันโดยตลอด จึงนับรวมเป็นหนึ่งในชื่อตามชื่อในรายการ

การออกอากาศแล้ว พบว่า การเลือกหน้ากานั้นศิลปินมิได้เป็นผู้เลือกเองเพียงฝ่ายเดียว แต่ทีมงานผู้ผลิตรายการมีส่วนร่วมในการเลือกด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า

ตอนแรกเราจะเอาหน้ากาคที่เป็นนกอยู่สองตัว ที่เป็นสีแดงกับ
สีเหลือง แต่ว่าสุดท้ายแล้วยากตรงคือนเสิร์ตแล้วก็ความหมาย
ของหน้ากาค อยากจะบอกแค่ว่า เลือกหน้ากาคนี้มาเพราะว่า
เท่ ก็ไม่ได้ เลยเปลี่ยนและลองหา เขาก็เลยเสนอเป็นหลวิชัย
ควาวีใหม่ ความหมายได้ด้วย ตรงคือนเสิร์ต

จากคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นจะเห็นว่า คำว่า “เขา” ในประโยค “เขาก็เลยเสนอเป็นหลวิชัยควาวีใหม่” สื่อถึงทีมงานผู้ผลิตรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* และประโยคดังกล่าวก็แสดงให้เห็นบทบาทของทีมงานในการเลือกหน้ากาคร่วมกับศิลปินภายใต้โจทย์ “วรรณคดีไทย” ของรายการ

อนึ่ง ในแต่ละสัปดาห์จะมีศิลปินที่ต้องถอดหน้ากาคในรายการและอธิบายเหตุผลที่เลือกหน้ากาคนั้น ๆ เมื่อพิจารณาเหตุผลที่ศิลปินใช้อธิบายการเลือกหน้ากาคของแต่ละคน พบว่าการเลือกหน้ากาคในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ของศิลปินตามโจทย์ที่ผู้ผลิตรายการกำหนดนั้นก็เพื่อสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนของศิลปินในด้านที่สัมพันธ์กับหน้ากาค สามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้าน คือ บุคลิกลักษณะของศิลปิน ชีวิตและประสบการณ์ของศิลปินที่ไม่เกี่ยวข้อง กับวงการบันเทิง ภูมิสำเนาของศิลปิน และขอบเขตการทำงานในวงการบันเทิงของศิลปิน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 บุคลิกลักษณะของศิลปิน

ในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ศิลปินสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนของศิลปินในด้านบุคลิกลักษณะที่สัมพันธ์กับหน้ากาค จำนวน 12 หน้ากาค ได้แก่ หน้ากาคนางรจนา หน้ากาคนกสตาฮู หน้ากาคขุนช้าง หน้ากาคหอยสังข์ หน้ากาคนางพิกุลทอง หน้ากาคยักษ์ไมยราพ หน้ากาคนางสิบสอง หน้ากาคเวตาล หน้ากาคชาละวัน หน้ากาคนางพันรุต หน้ากาคนางเมขลา และหน้ากาคหลวิชัยควาวี อย่างไรก็ตาม บุคลิกลักษณะที่ศิลปินเลือกนำมาสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนแตกต่างกันไปแต่ละคน ดังเช่นที่วารุณี สุนทรวิสวัสดิ์ ศิลปินเจ้าของหน้ากาคนางรจนากล่าวถึงหน้ากาคของตนว่า “นางรจนาเป็นคนที่รักเดียวใจเดียว แล้วก็ไม่ได้มองคนแค่ภายนอก มองถึงภายใน เราเองก็เหมือนกัน มีความจริงใจกับทุกๆ คน แล้วก็รักทุกคน เป็นคนที่รักทุกๆ คน ซึ่งตรงกับนิสัยมาก” (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562ก) คำกล่าวนี้อาจแสดงให้เห็นว่า ในกระบวนการเบื้องหลังรายการโดยเฉพาะในการเลือกหน้ากาคกับผู้ผลิตรายการ ศิลปินเลือกบุคลิกลักษณะความรักเดียวใจเดียว มีความรักให้ทุกคน ไม่มองคนที่ภายนอกของตนเอง

แล้วนำมาสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนให้สัมพันธ์กับหน้ากากซึ่งทั้งศิลปินและผู้ผลิตรายการเห็นว่าตรงกับบุคลิกลักษณะของนางรจนาในบทละครเรื่อง *สังข์ทอง*

ขณะที่ปีเตอร์ คอร์ป ไตเรนดัล ศิลปินเจ้าของหน้ากากนกสตาบายก็ได้อธิบายถึงหน้ากากของตนว่า “ผมว่ามันมีหลายอย่าง อย่างแรกคืออยากเป็นนก ผมชอบขี่มอเตอร์ไซด์ มันก็จะมี ความคล้าย มันก็แบบเหมือนบินอยู่ จริงๆ แล้วนกสตาบายเนี่ย อีกเรื่องหนึ่งคือ เป็นนกที่แข็งแรง เป็นนกที่เป็นนักรู้เหมือนผม” (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562ข) คำกล่าวนี้อธิบายให้เห็นว่า ก่อนจะมาเป็นหน้ากากนกสตาบาย ศิลปินได้เลือกบุคลิกลักษณะด้านความแข็งแรงและความชื่นชอบ ขับขี่รถจักรยานยนต์ของตนเองแล้วนำมาสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนให้สัมพันธ์กับหน้ากาก ซึ่งทั้งศิลปินและผู้ผลิตรายการเห็นว่าตรงกับบุคลิกลักษณะของนกสตาบายในบทละครเรื่อง *รามเกียรติ์* ขณะเดียวกันศิลปินก็เปรียบเทียบความชื่นชอบขับขี่รถจักรยานยนต์ของตนกับ ความเร็วในการบินของนกสตาบายด้วย

นอกจากนี้ ภาวิดา มอริจจิ ศิลปินเจ้าของหน้ากากชาละวันได้อธิบายถึงหน้ากากของตนว่า “หนูเป็นคนแมนๆ แล้วก็ชอบจะเข้ รู้สึกว่าเป็นสัตว์ที่แบบน่าเกรงขาม ก็เลยรู้สึกว่าถ้าเราเป็น ชาละวันก็ดูน่าจะเหมาะกับเรา” (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562ข) คำกล่าวนี้อธิบายให้เห็นว่า เบื้องหลังหน้ากากชาละวัน ศิลปินเลือกจะนำบุคลิกลักษณะความน่าเกรงขามของตนเองมาสร้าง เรื่องราวและนำเสนอตัวตนให้สัมพันธ์กับหน้ากากซึ่งทั้งศิลปินและผู้ผลิตรายการเปรียบเทียบ แล้วว่าตรงกับบุคลิกลักษณะของตัวละครชาละวันในเรื่อง *ไกรทอง*

2.1.2 ชีวิตและประสบการณ์ของศิลปินที่ไม่เกี่ยวข้องกับวงการบันเทิง

นอกจากในแง่บุคลิกลักษณะแล้ว ศิลปินที่ร่วมประกวดร้องเพลงในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ยังสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนของศิลปินในด้านชีวิตและประสบการณ์ ที่สัมพันธ์กับหน้ากาก หนึ่ง เรื่องราวชีวิตและประสบการณ์ที่ศิลปินเลือกมานำเสนอนั้นขึ้นอยู่กับ ศิลปินว่าจะนำเสนอด้านใดและช่วงเวลาใดของชีวิตตนเอง แต่ทั้งหมดล้วนมีได้เกี่ยวข้องกับ วงการบันเทิงหรือการทำงานในปัจจุบัน หน้ากากที่ศิลปินใช้นำเสนอลักษณะนี้มีจำนวน 7 หน้ากาก ได้แก่ หน้ากากม้าสีหมอก หน้ากากขวานฟ้าหน้าดำ หน้ากากราหูอมจันทร์ หน้ากากม้านิลมังกร หน้ากากบ่วงนาคบาต หน้ากากนางมัทนา และหน้ากากโสณน้อยเรื่อนางม ดังเช่นที่อริย์รัช พลตาล ศิลปินเจ้าของหน้ากากบ่วงนาคบาตกล่าวถึงเหตุผลในการเลือกหน้ากากของตนว่า “จริงๆ เป็น ความเชื่อเกี่ยวกับทางบ้าน เพราะว่าผมเกิดที่ต่างจังหวัด เกิดที่อำเภอแม่เมาะ ที่นั่นก็จะนับถือ เจ้าพ่อพญานาคมาก ผมก็ถือว่าเป็นพ่อทูนหัว คุณแม่เค้าเอาไปฝาก เพราะว่าถ้าไม่ไปฝากก็จะ เสียชีวิตตอนเด็ก ๆ ก็เลยรู้สึกผูกพันมาก ผูกพันมาก” (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562ข) คำกล่าว ข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า ในกระบวนการเบื้องหลังซึ่งเป็นการทำงานระหว่างศิลปินและผู้ผลิตรายการ ศิลปินนึกถึงเรื่องราวชีวิตและประสบการณ์วัยเด็กที่อาศัยในครอบครัวที่มีความเชื่อ

เรื่องเจ้าพ่อพญานาค ทำให้รู้สึกผูกพัน กระทั่งนำมาสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนของศิลปิน ภายใต้น้ากากบ่วงนาคบาฮออันมีความเชื่อมโยงประสบการณ์และความเชื่อเรื่องพญานาค

นอกจากนี้ พิจิภา จิตตะบุตร ศิลปินเจ้าของหน้ากากนางมัทนาได้กล่าวถึงการเลือก หน้ากากของตนว่า ตั้งแต่เด็กๆ เราได้อยู่ที่ข้างๆ พระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งเป็นพระราชวังของ รัชกาลที่หก แล้วมีทนะพาราก็เป็นวรรณคดีที่รัชกาลที่หกพระราชนิพนธ์ด้วยพระองค์เอง ไม่ได้แปล มาจากต่างประเทศแต่อย่างใด แล้วก็เป็นที่ละครพูดด้วย ก็เลยมีความผูกพัน แล้วอีกอย่าง นามสกุล ก็เป็นนามสกุลพระราชทานจากรัชกาลที่หกท่านด้วย ก็มีความผูกพันส่วนตัว ตอนที่มางานคุย ที่มางานขนลุกเลย เพราะคิดตรงกันว่าจะต้องเป็นหน้ากากนางมัทนา (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562ฉ)

คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า การทำงานเบื้องหลังก่อนจะเป็นหน้ากากนักร้องแต่ละหน้ากาก ศิลปินและทีมงานผู้ผลิตรายการต้องพูดคุยปรึกษาหารือกัน ดังคำที่ว่า “ตอนที่มางานคุย ที่มางาน ขนลุกเลย” เมื่อพิจารณาคำกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ศิลปินได้เลือกเหตุการณ์การใช้ชีวิตตั้งแต่ วยเยาว์กระทั่งเกิดเป็นความรู้สึกผูกพันต่อสถานที่เพื่อนำมาสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตน ของศิลปินในด้านที่สัมพันธ์กับหน้ากาก

ขณะที่ เศรษฐพงศ์ เพียงพอ ศิลปินเจ้าของหน้ากากม้านิลมังกรกล่าวถึงการเลือกหน้ากาก ของตนว่า “เกิดปีม้า ปี 2533 แล้วก็คิดว่าเป็นสัตว์นำโชคสำหรับเรา” (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562ข) คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ศิลปินเลือกปีเกิดของตนเองมาใช้สร้างเรื่องราวและนำเสนอ ตัวตนของศิลปินในด้านที่สัมพันธ์กับหน้ากาก

2.1.3 ภูมิสำเนาของศิลปิน

ภูมิสำเนาของศิลปินเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ศิลปินที่ร่วมประกวดร้องเพลงในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* เลือกนำมาสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนของศิลปิน หน้ากากที่ศิลปินใช้ นำเสนอภูมิสำเนาของตนมีจำนวน 3 หน้ากาก ได้แก่ หน้ากากเกาะแก้วพิสดาร หน้ากากไก่ฟ้า พญาลอ และหน้ากากไกรทอง ดังที่อนุวรรตน์ ทับวัง ศิลปินเจ้าของหน้ากากไกรทองกล่าวว่า “จริงๆ แล้วไกรทองเค้าเป็นคนบ้านเดียวกับผม เค้าเป็นคนจังหวัดนนทบุรี ผมก็เป็นคนจังหวัด นนทบุรีเหมือนกัน ก็เลยเอาไกรทองมา” (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562จ) จากคำกล่าวนี้ จะเห็นว่า ในกระบวนการเบื้องหลังการผลิตรายการ ศิลปินเลือกนำจังหวัดนนทบุรีอันเป็นภูมิสำเนา ของตนมาเป็นโจทย์ในการสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนของศิลปินในด้านที่สัมพันธ์กับ หน้ากากไกรทอง เนื่องจากศิลปินเห็นว่าไกรทองมีภูมิสำเนาเดียวกันกับตน

ในอีกด้านหนึ่ง ปิยะวัฒน์ เปี่ยมเบีย ศิลปินเจ้าของหน้ากากเกาะแก้วพิสดารกล่าวถึง ที่มาของหน้ากากของตนว่า “ผมอยู่พัทยา เปิดโรงเรียนสอนดนตรีสายน้ำ ก็เลยโยงมาถึงเกาะแก้ว พิสดาร เพราะว่าเมืองพัทยามีเกาะเยอะมาก ผมอยากให้มันเป็นเกาะแก้วพิสดารในชุดนี้ให้เต็มๆ ไปเลย” (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562ค) คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ในการเตรียมงานเบื้องหลัง

ก่อนจะมาเป็นรายการ ศิลปินเลือกเกาะที่มีอยู่จำนวนมากในภูมิลาเนาจังหวัดชลบุรีมาเป็นโจทย์ ในการสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนของศิลปินภายใต้หน้ากาก ทำให้กลายเป็นหน้ากาก เกาะแก้วพิสดารในที่สุด เพราะเป็นเกาะในวรรณคดีไทยที่เป็นที่รู้จักทั่วไป ลักษณะเช่นนี้ไม่ต่าง จากที่ณรงค์ แซ่วี หรือ รุ่ง สุริยา ศิลปินเจ้าของหน้ากากไก่ฟ้าพญาลอ ได้กล่าวถึงที่มาของ หน้ากากที่ตนเลือกกว่า “เป็นคนพิดโลก [พิษณุโลก] คนพิดโลกเนียเป็นลูกพระนเรศวร เลยเกี่ยวกับ ไก่ เป็นคนพิดโลกด้วย” (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562ง) คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ก่อนที่จะ เป็นหน้ากากไก่ฟ้าพญาลอ ศิลปินเลือกที่จะสวมหน้ากากเป็นไก่เพื่อสร้างเรื่องราวและนำเสนอ ตัวตนของศิลปินในด้านที่สัมพันธ์กับหน้ากาก เพราะจังหวัดพิษณุโลกอันเป็นภูมิลาเนาของตน เกี่ยวข้องกับไก่ตามตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช แต่เนื่องจากโจทย์วรรณคดีไทยที่รายการ กำหนด จึงทำให้ต้องเป็นหน้ากากไก่ฟ้าพญาลอซึ่งมีที่มาจากเรื่อง ลิลิตพระลอ วรรณคดีที่แต่งขึ้น จากตำนานประจำถิ่นของจังหวัดแพร่

2.1.4 ขอบเขตการทำงานในวงการบินเทิงของศิลปิน

ด้วยเหตุที่ศิลปินทำงานในวงการบินเทิง การสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนผ่านการ เลือกหน้ากากของศิลปินบางคนจึงสัมพันธ์กับขอบเขตการทำงานในวงการบินเทิง ดังที่ปรากฏว่า ในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* มีหน้ากาก 2 หน้ากากที่ศิลปินเลือกสร้างเรื่องราวและ นำเสนอตัวตนของศิลปินในด้านขอบเขตการทำงานในวงการบินเทิง คือ หน้ากากนางวันทอง และหน้ากากมัจฉานุ ภรณ์ภัสสร ด้วยเคียรเกล้า อธิบายถึงเหตุผลในการเลือกหน้ากากนางวันทอง ว่า “เราเปรียบของเราในแง่ของการทำงาน อย่างที่บอกว่าเราชอบร้อง ชอบเต้น ชอบเล่นละคร พอจะบอกว่านางวันทองสองใจ เราก็ดองใจในเรื่องของการทำงาน ไม่ทิ้งอะไรเลย ชอบหมด ทำหมด” (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562ฎ) จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ศิลปินเลือกนำ อากา “สองใจ” เกี่ยวกับขอบเขตการทำงานวงการบินเทิงที่ไม่สามารถเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งได้ มาสร้างเป็นเรื่องราวและนำเสนอตัวตนของศิลปินในด้านที่สัมพันธ์กับหน้ากากที่เลือกมาโดย ไม่ได้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนางวันทองในวรรณคดีไทยเรื่อง *ขุนช้างขุนแผน* แต่อย่างใด ในทำนองเดียวกัน กฤษณภูมิ พิบูลสงคราม ก็ได้อธิบายเหตุผลในการเลือกหน้ากากมัจฉานุว่า “อย่างที่เราู้กันวามัจฉานุจะเป็นครั้งลึงกับครั้งปลา มันเหมือนกับตัวผมที่ผอมอยากเป็นทั้งนักแสดง แล้วก็ป็นทั้งนักร้องด้วย” (เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเซียล, 2562ฉ) คำอธิบายนี้แสดงให้เห็นว่า ในการเตรียมงานเบื้องหลัง ศิลปินเลือกนำขอบเขตการทำงานในวงการบินเทิงที่มีลักษณะ ผสมผสานมาใช้สร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนของศิลปินในด้านที่สัมพันธ์กับหน้ากาก

การที่ศิลปินเลือกสร้างเรื่องราวและนำเสนอตัวตนของศิลปินในด้านที่สัมพันธ์กับ หน้ากากตามโจทย์ที่ผู้ผลิตรายการกำหนดดังที่กล่าวมา ในแง่หนึ่งก็เป็นไปเพื่อการประกอบสร้าง อัตลักษณ์ของศิลปินและนำเสนอผ่านหน้ากาต่าง ๆ ในรายการ ศิลปินร่วมกับทีมงานผู้ผลิตรายการใช้วิธีการคัดเลือกหน้ากากที่มีลักษณะหรือความหมายตามที่ศิลปินต้องการเพื่อนำเสนอ

อัตลักษณ์ โดยมีได้คำนึงถึงที่มา เนื้อหา หรือภูมิหลังของวรรณคดีเรื่องนั้นๆ เสมอไป แต่ในอีกแง่หนึ่งก็ได้ลดทอนความสำคัญของวรรณคดีไทยให้กลายเป็นเพียงแหล่งที่มาของการนิยามตัวตน โดยมีได้คำนึงถึงที่มา เนื้อหา หรือภูมิหลังของวรรณคดีเรื่องนั้นๆ

2.2 *The Mask* วรรณคดีไทย ในฐานะพื้นที่การสลายเส้นแบ่งวัฒนธรรม

นิยามศัพท์สำคัญในวงวิชาการด้านวรรณคดีไทยซึ่งผู้ศึกษาวรรณคดีจะต้องเรียนรู้ในเบื้องต้นคือการจำแนกความแตกต่างระหว่าง “วรรณคดี” และ “วรรณกรรม” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้นิยามว่า “วรรณกรรม หมายถึง งานหนังสือ งานประพันธ์ บทประพันธ์ทุกชนิดทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1100) ขณะเดียวกันก็ได้ให้นิยาม “วรรณคดี” ว่าคือ “วรรณกรรมที่ได้รับความนิยมว่าแต่งดีมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ถึงขนาด” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1100) หากพิจารณาคำนิยามข้างต้นจะเห็นว่า นัยสำคัญที่ทำให้ความหมายของคำทั้งสองแตกต่างกันก็คือ การได้รับยกย่องด้านคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ แนวทางการนิยามดังนี้น่าจะเป็นผลมาจากการตั้งวรรณคดีสโมสรในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อนุสนธิจากการตั้งวรรณคดีสโมสรคือการประกาศยกย่องหนังสือเรื่องที่แต่งดี พร้อมทั้งได้รับพระราชทานรางวัลและได้รับพระบรมราชานุญาตให้ประทับตราพระราชลัญจกรรูปพระศรึบนปกหนังสือ ทำให้เกิดเส้นแบ่งของการเรียก “วรรณคดี” ขึ้น โดยผูกโยงนัยความหมายกับการได้รับยกย่องจากประกาศดังกล่าวและกลายเป็นแนวปฏิบัติของการจำแนก “วรรณคดี” และ “วรรณกรรม” เรื่อยมา

แนวทางการนิยามคำทั้งสองโดยใช้เกณฑ์ด้านวรรณศิลป์นี้ได้รับการต่อยอดอีกครั้งเมื่อพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสภา ได้แปลคำว่า “literature” เป็นคำ 3 คำ ได้แก่ “วรรณกรรม” “วรรณคดี” และ “เอกสารข้อมูล” คำว่า “วรรณกรรม” มีความหมายกว้างๆ ว่างานหนังสือ คำว่า “วรรณคดี” หมายถึง งานหนังสือเช่นเดียวกับวรรณกรรม แต่มักใช้กันอย่างมีนัยของการประเมินค่าว่าแต่งดีอยู่ด้วย ส่วน “เอกสารข้อมูล” หมายถึง ข้อเขียนที่มีลักษณะเป็นคำอธิบายหรือคำแนะนำซึ่งให้ข้อเท็จจริง (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561, น. 293-294) อหนึ่ง ความน่าสนใจก็คือ พจนานุกรมเล่มนี้อธิบายความหมายของคำว่า “วรรณคดี” และ “วรรณกรรม” แตกต่างไปจากในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ด้วย กล่าวคือในแง่ลักษณะและจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ ทั้ง “วรรณคดี” และ “วรรณกรรม” เป็นคำที่ใช้แทนกันได้ มีความหมายกว้างๆ หมายถึง งานประพันธ์ที่แสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาอย่างมีศิลปะ ส่วนในแง่คุณค่า “วรรณคดี” หมายถึง งานประพันธ์เก่าที่มีคุณค่า ขณะที่ “วรรณกรรม” หมายถึง งานประพันธ์ร่วมสมัยที่มีคุณค่า (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561, น. 294) จากนิยามที่เป็นปัจจุบันที่สุดนี้จะเห็นได้ว่า “คุณค่า” มิใช่เครื่องจำแนกความแตกต่างระหว่างคำทั้งสองดังที่วรรณคดีสโมสรได้เคยจำแนกอีกต่อไปแล้ว แต่เกณฑ์ใหม่ที่ใช้ในการจำแนกก็คือ “ความเก่า” และ “ความร่วมสมัย” ทว่าการจำแนกโดยใช้เกณฑ์อายุของผลงานนี้ก็อาจนำไปสู่

คำถามที่ต้องอภิปรายกันต่อไป เช่น วรรณกรรมต้องมีอายุเท่าใดจึงจะเรียกว่าเก่า งานประพันธ์ที่ร่วมสมัยนับตั้งแต่เมื่อใด หรือต้องร่วมสมัยกับใคร เป็นต้น

อย่างไรก็ดี รายการ *The Mask วรรณคดีไทย* มีได้อาศัยทั้งเกณฑ์คุณค่าเชิงวรรณศิลป์ หรือเกณฑ์อายุของผลงานเป็นเครื่องจำแนกความแตกต่างระหว่าง “วรรณกรรม” และ “วรรณคดี” ตามนิยามที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพราะเรียกโดยรวมว่า “วรรณคดีไทย” ดังที่ปรากฏในชื่อรายการ ในที่นี้จะนำชื่อวรรณคดีซึ่งเป็นที่มาของหน้ากอกต่างๆ ในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* มาใช้สืบค้นข้อมูลจาก *นามานุกรมวรรณคดีไทย* ซึ่งจัดพิมพ์โดยมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา และเป็นแหล่งอ้างอิงข้อมูลเกี่ยวกับวรรณคดีไทยที่ครอบคลุมที่สุดในปัจจุบัน⁴ เพื่อพิจารณาว่า “วรรณคดี” ที่อยู่ในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* นับเป็น “วรรณคดี” ด้วยเกณฑ์ใด หรือแม้กระทั่งว่ามีเกณฑ์ในการนับหรือไม่

จากการสืบค้นข้อมูลจาก *นามานุกรมวรรณคดีไทย* พบว่า หน้ากอกในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* มีที่มาจากวรรณคดีไทยเรื่องต่างๆ ดังจะนำเสนอเป็นตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2

วรรณคดีซึ่งเป็นที่มาของหน้ากอกในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย*

วรรณคดีซึ่งเป็นที่มาของหน้ากอก ⁵	หน้ากอกในรายการ
ขุนช้างขุนแผน	หน้ากอกขุนช้าง หน้ากอกนางวันทอง หน้ากอกม้าสีหมอก
รามเกียรติ์	หน้ากอกนกลดาญ หน้ากอกมัจฉานู หน้ากอกยักษ์ไมยราพ
สังข์ทอง	หน้ากอกนางพันธุรัต หน้ากอกนางรจนา หน้ากอกหอยสังข์
ไกรทอง	หน้ากอกไกรทอง หน้ากอกชาละวัน
เฉลิมไตรภพ	หน้ากอกนางเมขลา หน้ากอกราหูอมจันทร์
พระอภัยมณี	หน้ากอกเกาะแก้วพิสดาร หน้ากอกม้านิลมังกร
พระรถ	หน้ากอกนางสิบสอง
พระลอ	หน้ากอกไก่อีฟ้าพญาลอ

พระสุธน หน้ากอกบ่วงนาคบาศ⁶

⁴ *นามานุกรมวรรณคดีไทย* มีทั้งหมด 4 ชุด ชุดที่ 1-3 นำเสนอข้อมูลวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนชุดที่ 4 นำเสนอข้อมูลวรรณคดีไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

⁵ ชื่อวรรณคดีในตารางนี้เรียกตามปรากฏใน *นามานุกรมวรรณคดีไทย* บางชื่อจึงอาจไม่ตรงกับชื่อ ซึ่งเป็นที่รับรู้ทั่วไป อนึ่ง วรรณคดีเรื่อง *พิกุลทอง* ปรากฏข้อมูลใน *นามานุกรมวรรณคดีไทย* ชุดที่ 3 ชื่อตัวละครชื่อสถานที่ และชื่อปกิณกะ (มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, 2556) แต่ไม่ปรากฏข้อมูลใน *นามานุกรมวรรณคดีไทย* ชุดที่ 1 ชื่อวรรณคดี (มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, 2553)

วรรณคดีซึ่งเป็นที่มาของหน้ากาก ⁵	หน้ากากในรายการ
พิกุลทอง	หน้ากากนางพิกุลทอง
มัทนะพาธา	หน้ากากนางมัทนา
เวตาลปรกณัม	หน้ากากเวตาล
คาวี	หน้ากากหลวิชัยคาวี
โสนน้อยเรือนงาม	หน้ากากโสนน้อยเรือนงาม

จากตารางจะเห็นว่า ที่มาของหน้ากากในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* มาจากวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน รามเกียรติ์ และสังข์ทอง มากที่สุด คือเรื่องละ 3 หน้ากาก อันดับรองลงมามาจากวรรณคดีเรื่อง ไกรทอง เณริมไตรภพ และพระอภัยมณี เรื่องละ 2 หน้ากาก ส่วนหน้ากากที่มาจากวรรณคดีเรื่อง พระรถ พระลอ พระสุธน พิกุลทอง มัทนะพาธา เวตาลปรกณัม คาวี และโสนน้อยเรือนงาม มีเรื่องละ 1 หน้ากาก กล่าวโดยสรุป หน้ากากในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ซึ่งมีที่มาจากวรรณคดีไทยตามที่ปรากฏข้อมูลใน *นามานุกรมวรรณคดีไทย* มีจำนวน 23 หน้ากาก

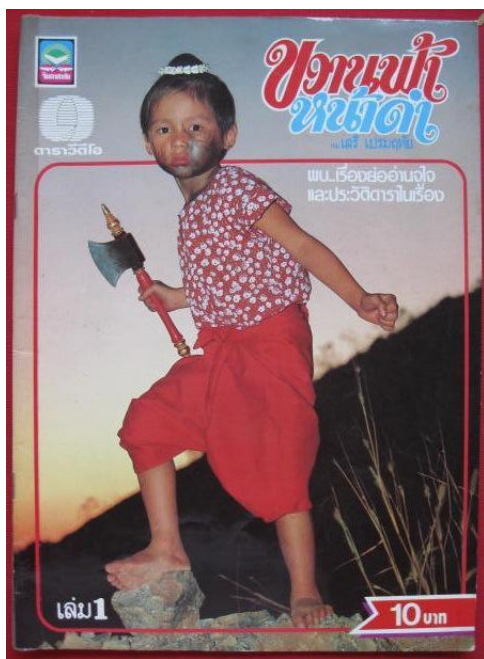
อย่างไรก็ดี ยังมีอีกหน้ากากหนึ่งที่ไม่ปรากฏข้อมูลชื่อเรื่องใน *นามานุกรมวรรณคดีไทย* คือ หน้ากากขวานฟ้าหน้าดำ จากการสืบค้นข้อมูลของเรื่อง *ขวานฟ้าหน้าดำ* พบคำอธิบายว่า “หนังสือนิทานเรื่อง ‘ขวานฟ้าหน้าดำ’ ประพันธ์โดย ‘เสรี เปรมฤทัย’ หรือ ‘เปรมเสรี’ นักเขียนที่มีผลงานตีพิมพ์ตั้งแต่ยุคก่อน 2500 ถือเป็นเรื่องเล่าจักรๆ วงศ์ๆ ‘รุ่นใหม่’” (คนมองหนัง, 2562) นอกจากนี้ ข้อมูลจากกระบอก “(เกร็ดประวัติศาสตร์) ขวานฟ้าหน้าดำ 2526” ซึ่งเขียนโดย ศักดิ์ ภูเบศ (จอมชาญ) (2562) ก็ได้กล่าวถึงการผลิตละครเรื่อง *ขวานฟ้าหน้าดำ* ว่า เดิมที่ดาราวีดิโอจะนำเรื่องมาจากวรรณคดี นิทานวัดเกาะและนิทานโบราณเก่าแก่มาสร้าง ไม่เคยแต่งเรื่องขึ้นใหม่ แต่ที่จำเป็นต้องนำบทประพันธ์ใหม่เรื่อง *ขวานฟ้าหน้าดำ* มาสร้าง ก็เพราะในปี พ.ศ. 2526 ดาราวีดิโอกำลังประสบความสำเร็จจาก *สี่ยอดกุมาร* และ *สิงห์ไกรภพ* ซึ่งเป็นเรื่องแนวกุมารเด็กชายอภินิหาร ก็เลยจะทำเรื่องแนวนี้ต่ออีกเรื่อง แต่เรื่องแนวกุมารอภินิหารจากวรรณคดี นิทานวัดเกาะ และนิทานโบราณนั้นถูกนำมาสร้างหมดแล้ว ก็เลยต้องหาเรื่องที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ เรื่องที่เข้าตาก็คือ *ขวานฟ้าหน้าดำ* ของเสรี เปรมฤทัย

จากข้อมูลทั้งสองแหล่งข้างต้นจะเห็นว่า *ขวานฟ้าหน้าดำ* เป็นผลงาน “เรื่องเล่าจักรๆ วงศ์ๆ” ของเสรี เปรมฤทัย แม้ข้อมูลดังกล่าวจะมีใช้ข้อมูลปฐมภูมิ แต่ในบทละครโทรทัศน์เมื่อปี พ.ศ. 2526 และในละครโทรทัศน์ฉบับปี พ.ศ. 2562 ก็ได้ระบุชื่อ เสรี เปรมฤทัย ในฐานะเจ้าของบทประพันธ์ดั้งเดิม ก่อนที่จะดัดแปลงเป็นบทละครโทรทัศน์โดยนักเขียนคนอื่น ดังรูปต่อไปนี้

⁶ ในที่นี้จัดให้หน้ากากบวงนาคบาทมีที่มาจากวรรณคดีเรื่องพระสุธนตามคำอธิบายในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* อนึ่ง “นาคบาท” ยังเป็นชื่อศรของอินทรีชิตในเรื่องรามเกียรติ์ด้วย

ภาพที่ 1

บทละครเรื่อง ขวานฟ้าหน้าดำ พ.ศ. 2526 ปรากฏชื่อเสรี เปรมฤทัย ในฐานะผู้แต่ง

ภาพที่ 2

ละครเรื่อง ขวานฟ้าหน้าดำ พ.ศ. 2562 ปรากฏชื่อเสรี เปรมฤทัย ในฐานะเจ้าของบทประพันธ์

ขวานฟ้าหน้าดำ 2562 ตอนที่ 1 (17 มีนาคม 2562)

SAMSEARN OFFICIAL · 4.1M views · 2 years ago

กล่าวได้ว่า แม้ *ชวานฟ้าหน้าดำ* จะเป็น “เรื่องเล่าจักรๆ วงศ์ๆ” แบบเดียวกับวรรณคดีไทยส่วนมาก แต่เหตุที่ไม่ปรากฏข้อมูลใน *นามานุกรมวรรณคดี* น่าจะเป็นเพราะมิใช่วรรณคดีไทยในสมัยสุโขทัยถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเป็นกรอบเกณฑ์ในการจัดทำ *นามานุกรมวรรณคดีไทย* เมื่อเป็นดังนี้ หากพิจารณาตามนิยามและการจำแนก “วรรณกรรม” และ “วรรณคดี” ที่ได้อภิปรายไปแล้ว ก็อาจนำไปสู่ปัญหาที่ว่า อายุของเรื่อง *ชวานฟ้าหน้าดำ* มากพอจะนับเป็น “วรรณคดี” เช่นเดียวกับที่รายการ *The Mask วรรณคดีไทย* นับหรือไม่?

อย่างไรก็ดี แม้จะยังไม่สามารถกล่าวได้อย่างถึงที่สุดว่า อายุของเรื่อง *ชวานฟ้าหน้าดำ* มากพอให้นับเป็น “วรรณคดี” ตามคำนิยามที่กล่าวมาข้างต้น แต่หากพิจารณาด้วยวิวาทะในแวดวงวัฒนธรรมศึกษาช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกี่ยวกับเส้นแบ่งระหว่างวัฒนธรรมของชนชั้นสูง (high culture) กับวัฒนธรรมประชานิยม (popular culture)⁸ อาจกล่าวได้ว่า *The Mask วรรณคดีไทย* คือการสลายเส้นแบ่งวัฒนธรรมสองขั้วดังกล่าว

ในแง่หนึ่ง *The Mask วรรณคดีไทย* ใช้คำว่า “วรรณคดี” ตามความหมายของวัฒนธรรมชนชั้นสูง เนื่องจากยึดโยงกับนัยเชิงคุณค่าที่มอบให้กับ “วรรณคดี” ว่าอยู่สูงกว่า “วรรณกรรม” สังเกตจากการเรียกตัวละครจากวรรณคดีที่มีอายุหลายเรื่องภายใต้ชื่อ *The Mask วรรณคดีไทย* และเรียก *ชวานฟ้าหน้าดำ* รวมว่าเป็นวรรณคดีด้วยวิธีคิดแบบเดียวกัน ในอีกแง่หนึ่ง รายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ก็นับเป็นวัฒนธรรมประชานิยม เพราะรายการโทรทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบันเทิงในวัฒนธรรมประชานิยม และวัฒนธรรมประชานิยมนี้มีใช้พื้นที่ของ

⁷ อาจมีผู้แย้งว่า *ชวานฟ้าหน้าดำ* เป็นหนึ่งในวรรณกรรมวัดเกาะที่ตกสำรวจ ในที่นี้ผู้เขียนบทความได้สำรวจข้อมูลวรรณกรรมวัดเกาะที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ของเดือนใจ สิมทะเกิด (2520) ซึ่งได้กล่าวถึงวรรณกรรมวัดเกาะ จำนวน 121 เรื่อง และสำรวจจากฐานข้อมูลหนังสือเก่าชาวสยาม หมอวตวรรณกรรมวัดเกาะ ที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (2556) จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมหนังสือและเอกสารเก่าของประเทศไทยมานำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ ฐานข้อมูลดังกล่าวได้รวบรวมวรรณกรรมวัดเกาะไว้ จำนวน 1,682 เล่ม แม้ไม่อาจกล่าวได้ว่าแหล่งข้อมูลทั้งสองรวบรวมวรรณกรรมวัดเกาะไว้ครบทุกเรื่อง แต่จากการสำรวจก็ไม่ปรากฏชื่อวรรณกรรม *ชวานฟ้าหน้าดำ* จึงทำให้ผู้เขียนบทความสรุปไว้ดังที่กล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม นี่ไม่ใช่ข้อสรุปอันเป็นที่ยุติ ทั้งยังเปิดโอกาสให้สามารถสร้าง “บทสนทนาทางวิชาการ” ต่อไปในอนาคตได้หากมีข้อมูลหรือหลักฐานเกี่ยวกับ *ชวานฟ้าหน้าดำ* มากขึ้นกว่าปัจจุบัน

⁸ วิวาทะดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการที่ชนชั้นสูงหรือชนชั้นนำในสังคมตะวันตกนิยามคำว่าวัฒนธรรมโดยจำกัดเฉพาะแค่วัฒนธรรมของชนชั้นสูงหรือวัฒนธรรมของชนชั้นนำ ขณะที่วัฒนธรรมซึ่งเป็นของคนส่วนใหญ่ในสังคมแต่อยู่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมของชนชั้นสูงและหลงเหลือจากการนิยามดังกล่าวกลับถูกนิยามเป็นวัฒนธรรมประชานิยม นัยจากการแบ่งแยกดังกล่าวคือการสนับสนุนอุดมการณ์ของชนชั้นสูงซึ่งผูกขาดการนิยามและใช้ในความหมายที่เอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของชนชั้นสูง ชนชั้นผู้ปกครอง และชนชั้นนำเท่านั้น ขณะที่วิถีชีวิตของคนธรรมดาสามัญซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมถูกมองข้าม ถูกเหยียดหยาม หรือไม่ได้รับพิจารณาว่าเป็นวัฒนธรรม อานรายละเอียดใน Williams (1976)

วัฒนธรรมชนชั้นสูงที่ว่าด้วยสุนทรียภาพอันบริสุทธิ์และทรงคุณค่าตลอดกาล ขณะเดียวกันก็มีใช้พื้นที่ของวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ว่าด้วยประเพณีและเรื่องราวของชีวิตผู้คนในชุมชน หากคือวัฒนธรรมที่ประชาชนสร้างขึ้นมาเพื่อตัวตนของประชาชน (เกตุขพรรณ คำพุ่ม, 2558) ทั้งยังเป็นวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ซึ่งแพร่หลายมากกว่าและคนทั่วไปชื่นชอบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549)

อาจกล่าวได้ว่า การดัดแปลง “วรรณคดีไทย” ให้กลายเป็นหน้ากากสำหรับการประกวดร้องเพลงของศิลปินใน *The Mask วรรณคดีไทย* ได้ทำให้รายการดังกล่าวเป็นพื้นที่ของการสลายเส้นแบ่งวัฒนธรรม ระหว่างวัฒนธรรมของชนชั้นสูงอย่างวรรณคดีไทย กับวัฒนธรรมประชานิยมอย่างรายการโทรทัศน์ ทั้งยังหลอมรวมทั้งสองอย่างเข้าด้วยกันภายใต้หน้ากากที่มีที่มาจากวรรณคดีไทยซึ่งศิลปินต้องใส่เพื่อประกวดร้องเพลง

2.3 *The Mask วรรณคดีไทย* ในเครือข่ายอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง

แต่เดิม เมื่อกล่าวถึงการศึกษาการดัดแปลงวรรณคดีจะพบแนวทางในการศึกษาผ่านกระบวนการทัศนศาสตร์ในนิเวศวรรณคดีเปรียบเทียบ ซึ่งมักศึกษาการดัดแปลงจากวรรณกรรมไปสู่สื่อหรือศิลปะแขนงอื่น ๆ ทว่าอย่างไรก็ดี Murray (2012) ได้เสนอให้ศึกษาการดัดแปลงวรรณคดีในเชิงสังคมวิทยา เช่น ศึกษาในบริบทอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง ศึกษาในเชิงเศรษฐกิจและกฎหมาย ศึกษาในแง่ผู้รับสารและการรับสื่อที่ดัดแปลง เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจาก การศึกษาการดัดแปลงวรรณคดีด้วยวิธีวิทยาแบบเดิมดังที่กล่าวมาแล้วเป็นสาเหตุที่ทำให้วิชาว่าด้วยการดัดแปลงวรรณคดีสังกัดอยู่ในสาขามนุษยศาสตร์มากกว่าจะอยู่ในสาขาสังคมศาสตร์ ขณะที่การศึกษาการดัดแปลงในเชิงสังคมวิทยาจะเป็นวิธีวิทยาที่ทำให้พินิจพิจารณาปรากฏการณ์การดัดแปลงวรรณคดีได้อย่างรอบด้านมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาในฐานะที่เป็น “อุตสาหกรรมการดัดแปลง” ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเงื่อนไขในเชิงอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อ การดัดแปลง ระดับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องระหว่างการดัดแปลง อิทธิพลของบริบทที่มีต่อตัวบทที่ดัดแปลง สารนอกตัวบทของการดัดแปลง และเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการดัดแปลง

เมื่อพิจารณารายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายอุตสาหกรรมของบริษัทเวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) พบว่า การดัดแปลงวรรณคดีไทยมาเป็นหน้ากากในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* มีนัยสำคัญในเครือข่ายอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงของบริษัทผู้ผลิตรายการนี้ ทั้งในแง่ที่เป็นพื้นที่ของการนำเสนออัตลักษณ์ไทยในเวทีโลก การนำไปผลิตเนื้อหาในรายการอื่น และการแปรเป็นอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ ดังจะกล่าวได้ต่อไปนี้

2.3.1 *The Mask* วรรณคดีไทย ในฐานะพื้นที่นำเสนออัตลักษณ์ไทยในเวทีโลก

หากย้อนไปเมื่อปี พ.ศ. 2559 ที่รายการ *The Mask Singer* ออกอากาศทางช่องเวิร์คพอยท์ 23 เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม รายการนี้ซื้อลิขสิทธิ์การผลิตมาจากบริษัททุนฮวาบรอดคาสติ้งของสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ซึ่งเริ่มผลิตรายการ *King of Mask Singer* มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 และเริ่มขายลิขสิทธิ์การผลิตให้กับบริษัทสื่อบันเทิงในสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศแรก รายการ *The Mask Singer* ของไทยในช่วงเวลาดังกล่าวยังมิได้กำหนด “แนว” ในการประกวดการเลือกหน้ากากยังเป็นอิสระขึ้นอยู่กับความต้องการของศิลปิน แต่ความแตกต่างของรายการในประเทศไทยก็คือชุดที่ศิลปินสวมใส่เพื่อปกปิดตัวตนบนเวทีประกวดร้องเพลง ขณะที่รายการต้นฉบับและที่ขายลิขสิทธิ์ให้สื่อบันเทิงของจีนผลิตนั้นจะสวมแต่เพียงหน้ากาก มิได้สวมใส่เครื่องแต่งกายทั้งชุด

การที่รายการฉบับของไทยสร้างความแตกต่างดังกล่าว พร้อมกับเหตุที่ในปัจจุบันมีช่องทางการเผยแพร่รายการทางสื่อออนไลน์ด้วย ทำให้รายการฉบับของไทยเป็นที่รู้จักในต่างประเทศ กระทั่งบริษัทสมาร์ตด็อกมีเดีย ของสหรัฐอเมริกา ติดต่อขอซื้อลิขสิทธิ์การผลิตรายการจากบริษัทเจ้าของลิขสิทธิ์และตัดสินใจเดินทางมาศึกษากระบวนการผลิตรายการที่บริษัทเวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) เพื่อดูงานด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายและนำไปใช้กับรายการที่จะผลิตและออกอากาศในสหรัฐอเมริกา (เวิร์คพอยท์นิวส์, 2562ก) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้รายการเครือ “*The Masked Singer*” เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก กระทั่งในเวลาต่อมาบริษัทสื่อบันเทิงในประเทศอื่นๆ ได้ติดต่อซื้อลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์เพื่อผลิตรายการ “*The Masked Singer*” ฉบับของประเทศตนเองโดยมีรายการฉบับของไทยเป็นต้นแบบ ข้อมูลว่าด้วยปีที่ประเทศต่างๆ ผลิตและออกอากาศรายการ “*The Masked Singer*” ปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3

ประเทศที่ผลิตรายการ “*The Masked Singer*” และปีที่ออกอากาศ

ปีที่รายการออกอากาศ	ประเทศที่ผลิตรายการ
2015	เกาหลีใต้ จีน
2016	เกาหลีใต้ จีน ไทย
2017	เกาหลีใต้ จีน ไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย
2018	เกาหลีใต้ จีน ไทย อินโดนีเซีย
2019	เกาหลีใต้ จีน ไทย เนเธอร์แลนด์ บัลแกเรีย ฝรั่งเศส เม็กซิโก เมียนมาร์ เยอรมนี สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อินโดนีเซีย

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า ในปี ค.ศ. 2019 (พ.ศ. 2562) มีประเทศที่ผลิตและออกอากาศรายการ *"The Masked Singer"* ทั้งสิ้น 12 ประเทศ ต่างจากช่วงสี่ปีแรกที่มีเพียง 5 ประเทศ ผลิตรายการนี้เพื่อออกอากาศ (Masked Singer, 2019) การที่มีรายการรูปแบบเดียวกัน ออกอากาศใน 12 ประเทศทั่วโลกอาจทำให้เกิดความรู้สึกว่ารายการเหล่านั้นไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก บริษัทเวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ในฐานะผู้ผลิตรายการฉบับของไทยจึงได้ใช้พื้นที่รายการ *The Mask วรรณคดีไทย* สร้างความแปลกใหม่ด้วยการดัดแปลงวรรณคดีไทยและนำเสนอเอกลักษณ์ความเป็นไทยด้านวรรณคดี อีกทั้งลักษณะดังกล่าวดำเนินต่อเนื่องมาจากการนำเสนอความเป็นไทยใน *The Mask Line Thai* ด้วยเหตุนี้ *The Mask วรรณคดีไทย* จึงแตกต่างจากรายการเครือข่าย *"The Masked Singer"* ของประเทศอื่นๆ ซึ่งออกอากาศในปีเดียวกัน ทั้งยังทำให้รายการนี้แปรสถานะเป็นพื้นที่สำหรับการนำเสนออัตลักษณ์ไทยในเวทีโลกด้วย

2.3.2 *The Mask วรรณคดีไทย* ในเครือข่ายอุตสาหกรรมของเวิร์คพอยท์

บริษัทเวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) เป็นองค์กรธุรกิจผู้สร้างสรรค์เนื้อหาบันเทิงครบวงจรอันดับต้นๆ ของเมืองไทย ทั้งการผลิตรายการโทรทัศน์ การผลิตภาพยนตร์ การจัดแสดงคอนเสิร์ตและโชว์บิซ การผลิตและติดต่อภาพเคลื่อนไหว ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ การรับจ้างจัดกิจกรรมทางการตลาด และสตูดิโอบันทึกเสียง ดำเนินธุรกิจด้วยวิสัยทัศน์ที่มุ่งเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมบันเทิงแห่งเอเชียอาคเนย์ ขับเคลื่อนองค์กรด้วยนวัตกรรมแห่งความสร้างสรรค์ควบคู่คุณธรรม และมีพันธกิจในการผลิตผลงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ขับเคลื่อนด้วยความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่าง พัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ให้บริการด้านบันเทิงและส่งเสริมการเรียนรู้แก่สังคม พัฒนาบุคลากรด้วยวัฒนธรรมองค์กรที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความมุ่งมั่นและพลังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ยึดมั่นในคุณธรรม (เวิร์คพอยท์เอ็นเทอร์เทนเมนท์, 2558)

ธุรกิจของบริษัทเวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) จำแนกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ธุรกิจรายการโทรทัศน์ ธุรกิจการรับจ้างจัดงาน ธุรกิจละครเวทีและคอนเสิร์ต และธุรกิจขายสินค้าและบริการ กล่าวเฉพาะธุรกิจรายการโทรทัศน์ รูปแบบรายการโทรทัศน์ของบริษัทเป็นรายการประเภทวาไรตี้ คิวโชว์ เกมโชว์ และเรียลลิตี้โชว์ จุดเด่นของรายการในเครือ คือ เป็นรายการที่มุ่งเน้นให้ผู้ร่วมรายการและผู้ชมรายการได้รับทั้งความบันเทิงและสาระ โดยการสอดแทรกเนื้อหา แรงคิด และความรู้ต่างๆ ไว้ในรายการผ่านคำถามที่ตามผู้เล่นเกม หรือการสัมภาษณ์ผู้ร่วมรายการหรือวิทยากรรับเชิญ (เวิร์คพอยท์เอ็นเทอร์เทนเมนท์, 2558) เมื่อพิจารณารายการ *The Mask วรรณคดีไทย* จะเห็นได้ว่า รายการนี้เป็นรายการประเภทวาไรตี้ประกวดร้องเพลงของเหล่าศิลปิน ทั้งยังสอดคล้องกับจุดเด่นของรายการในเครือ ผู้ชมจะได้รับความบันเทิงผ่านการประกวดร้องเพลง การถามตอบเพื่อสืบหาตัวตนของศิลปินผู้อยู่เบื้องหลังหน้ากาก และ

การลุ้นในแต่ละสัปดาห์ว่าใครคือศิลปินที่ต้องถอดหน้ากาก ขณะเดียวกันก็ได้รับสาระความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยผ่านชื่อเรียกหน้ากากและการกล่าวถึงวรรณคดีอันเป็นที่มาของหน้ากาก อีกทั้งรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ดัดแปลงวรรณคดีไทยและนำเสนอเอกลักษณ์ความเป็นไทยด้านวรรณคดีจนทำให้แตกต่างจากรายการเครือ *"The Masked Singer"* ของประเทศอื่นๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นยังสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่มุ่งเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมบันเทิงแห่งเอเชียอาเซียนด้วย

นอกจากนี้ การดัดแปลงวรรณคดีไทยในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ยังสามารถต่อยอดสู่การผลิตเนื้อหาในรายการอื่นในเครืออุตสาหกรรมของบริษัทเวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ดังที่ปรากฏว่า รายการ *คุณพระช่วย* ซึ่งออกอากาศทุกวันอาทิตย์ ได้มีช่วงใหม่ในรายการระหว่างวันที่ 30 มิถุนายน ถึงวันที่ 18 สิงหาคม 2562 คือช่วง "วรรณคดีไทยในเดอะแมส" รวมจำนวนตอนที่ออกอากาศทั้งสิ้น 8 ตอน รายการช่วงดังกล่าวนำหน้ากากจากรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* จำนวน 8 หน้ากาก มาอธิบายเกร็ดความรู้เกี่ยวกับหน้ากาก และวรรณคดีซึ่งเป็นที่มาของหน้ากาก ได้แก่ หน้ากากมัจฉานู หน้ากากนกสตาย หน้ากากนางพันธุรัตน์ หน้ากากหลวิชัยควาวิ หน้ากากโสหน้อยเรือนงาม หน้ากากบ่วงนาคบาศ หน้ากากนางเมขลา และหน้ากากนางมัทนา มีกัณฑ์ กัณฑ์ถาวร เป็นพิธีกรประจำช่วง และมี "ครุมีต" ประสาททองอร่าม เป็นผู้อธิบายความรู้ต่างๆ ช่วงดังกล่าวในรายการแต่ละสัปดาห์ใช้เวลาไม่เกิน 10 นาที มุ่งอธิบายวรรณคดีไทยให้เข้าใจง่ายและสนุกสนาน ดังที่กัณฑ์ กัณฑ์ถาวร พิธีกรในช่วงดังกล่าวกล่าวไว้ในรายการที่ออกอากาศเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2562 ว่า "นี่คือที่มา ซึ่งเอาจริง ๆ ผมไม่เคยรู้เลย เพราะว่าบางครั้งผมก็รู้สึกว้าๆ เกี่ยวจ้อน การอ่านภาษาไทยเยาะๆ บางครั้งมันไม่สนุกนะ มันก็วังง ครุมีตเล่าให้ผมฟังอย่างนี้ทุกวันได้มีขะ" (คุณพระช่วย, 2562ก)

นอกจากการอธิบายวรรณคดีให้เข้าใจง่ายแล้ว ช่วง "วรรณคดีไทยในเดอะแมส" ในรายการ *คุณพระช่วย* ยังสอดแทรกมุกตลกที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน ดังเช่นในตอนที่น่าเสนอเรื่องราวของหน้ากากโสหน้อยเรือนงาม ออกอากาศเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 การนำเสนอเรื่องราววรรณคดีในตอนดังกล่าวมีดังนี้

ครุมีต: "โสหน้อยเรือนงามเป็นผู้หญิงสาวที่สวยงาม แต่ว่ามันมีชีวิตที่ระหกระเห
เร่ร้อนต้องซัดเซพเนจร ก็ผจญโชคตีมาเจอคนแคะทั้งเจ็ด คนแคะ
ทั้งเจ็ดก็ให้อาศัยอยู่ด้วย แต่ด้วยความอิจฉาของนางแม่ตเนี้ย ก็
เอาแอปเปิ้ลให้กิน"

กัณฑ์: "แอปเปิ้ลให้กิน ให้กินแล้วเป็นไง"

ครุมีต: "มันก็สลบสติโดนยาพิษของแอปเปิ้ล"

กัณฑ์: "ต้องให้เจ้าชายมาจูบ"

ครุมีต: “ใช่”

กันต์: “ครูไปเล่นสตูช อื่นเลยครับครู”

(คุณพระช่วย, 2562ข)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า การนำเสนอวรรณคดีไทยของครุมีตช่วงแรกเป็นการเล่าวรรณคดี เรื่อง *โสนน้อยเรือนงาม* ก่อนที่จะเล่าถึงการพบกับคนแคะทั้งเจ็ด แม่มดและแอบเปิ้ล อาบายพิชของแม่มด เจ้าชายที่มาจุมพิตให้พื้น ซึ่งเป็นอนุภาคในนิทาน เรื่อง *สโนไวท์กับคนแคะทั้งเจ็ด* การเล่าเรื่องแบบผสมเช่นนี้ทำให้เกิดอารมณ์ขันสำหรับผู้ที่ทราบเรื่องราวในวรรณคดี หรือรู้จักนิทานเรื่องดังกล่าวอยู่แล้ว ขณะที่การสนทนาโต้ตอบไปมาในตัวอย่างปิดท้ายด้วยการเปลี่ยนประเด็นของพิธีกรโดยเชิญให้ครุมีตไปเล่นมุกตลกที่อื่นยิ่งทำให้เกิดอารมณ์ขันมากขึ้น

กล่าวได้ว่า ช่วง “วรรณคดีไทยในเดอะแมส” ในรายการ *คุณพระช่วย* เป็นผลมาจากการต่อยอดการดัดแปลงวรรณคดีไทยในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ภายใต้เครือข่ายอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงของบริษัทผู้ผลิตรายการทั้งสอง ลักษณะดังกล่าวเป็นการนำเสนอวรรณคดีไทยให้เข้าใจง่ายและสนุกสนานผ่านสื่อในวัฒนธรรมประชานิยม เช่น โทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับจุดเด่นของรายการในเครือ คือ เป็นรายการที่มุ่งเน้นให้ผู้ร่วมรายการและผู้ชมรายการได้รับทั้งความบันเทิงและสาระดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

2.3.3 *The Mask วรรณคดีไทย* กับการต่อยอดสู่อุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์

การดัดแปลงวรรณคดีไทยในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* สามารถต่อยอดสู่อุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์อื่น ๆ ในเครือข่ายของบริษัทเวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ได้ ดังที่ปรากฏผ่านสินค้าและกิจกรรมต่าง ๆ ของร้านค้าชื่อ “Studio Shop Workpoint” ร้านค้านี้ขายสินค้าจากบริษัทหลายชนิด เช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ เครื่องเขียน ของใช้ในบ้าน ฯลฯ สินค้าเหล่านี้บางส่วนผลิตเป็นของที่ระลึกในนามบริษัท ขณะที่บางส่วนมีที่มาจากรายการต่าง ๆ เช่น รายการ *The Rapper* รายการ *แฟนพันธุ์แท้* หรือรายการ *ไม้ค้ทองคำ* เป็นต้น ปัจจุบันมีอยู่ 2 สาขา คือ สาขาเวิร์คพอยท์สตูดิโอ ชั้น 1 และสาขาสยามสแควร์วัน ชั้น 7 (สตูดิโอช็อปเวิร์คพอยท์, 2561)

เมื่อรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* สิ้นสุดการออกอากาศเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2562 หน้ากากต่าง ๆ ที่อยู่ในรายการก็ได้แปรเปลี่ยนเป็นสินค้าสำหรับจำหน่ายด้วย เช่น เสื้อยืดลายหน้ากากหลวิชัยคารวี หน้ากากมัจฉานู หน้ากากราหูอมจันทร์ หน้ากากม้าสีหมอก พวงกุญแจยง หน้ากากหลวิชัยคารวี หน้ากากนางวันทอง หน้ากากม้านิลมังกร สมุดบันทึกหน้ากากหลวิชัยคารวี เป็นต้น (สตูดิโอช็อปเวิร์คพอยท์, 2562) สินค้าเหล่านี้ไม่เพียงจำหน่ายที่ร้านค้าทั้งสองสาขาที่กล่าวไปข้างต้น เพราะเมื่อร้านค้าจัด “Pop-Up Store” ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ที่ซีคอนสแควร์ ศรีนครินทร์ ระหว่างวันที่ 6-15 กันยายน พ.ศ. 2562 หรือที่สเปล พิวเจอร์พาร์ครังสิต ระหว่าง

วันที่ 29 พฤศจิกายน - 22 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ก็จะนำสินค้าจากรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ไปจำหน่ายร่วมกับสินค้าอื่นๆ ไม่เพียงเท่านั้น ในการจัด “Pop-Up Store” ตามสถานที่ต่างๆ ก็ยังมีการจัดแสดงชุดหน้ากากในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* และชุดจากรายการ *The Mask Singer* ที่มีมาก่อนหน้า สำหรับให้ถ่ายรูปเป็นที่ระลึก นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมประกวดระบายสีภาพหน้ากากจากรายการ และผู้ที่ซื้อสินค้าก็ยังสามารถลุ้นรับโชคจากใบเสร็จที่ซื้อสินค้าได้อีกด้วย (สตูดิโอซ็อบเวิร์คพอยท์, 2562)

ภาพที่ 3

“Pop-Up Store” ที่สเปล ฟิวเจอร์พาร์ครังสิต

กล่าวได้ว่า การดัดแปลงวรรณคดีไทยในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* คือ การนำวรรณคดีไทยมา “แปรรูปให้เป็นสินค้า” (commodification) (Appadurai, 2005) ให้สามารถนำไปสู่การต่อยอดเชิงพาณิชย์ในเครืออุตสาหกรรมของบริษัทผู้ผลิตรายการในลักษณะเดียวกันกับที่เคยทำมาก่อนหน้าแล้ว

3. “ถอดหน้ากากครับ” : ความสั่นไหว

จากการศึกษาการดัดแปลงวรรณคดีไทยในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* กับปฏิบัติการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบันเทิงในวัฒนธรรมประชานิยมพบประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ กล่าวคือ แม้น้ากากในรายการจะมีที่มาจากรวรรณคดีไทย แต่การเลือกหน้ากากเหล่านั้นเป็นไปเพื่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของศิลปินและ

นำเสนออัตลักษณ์ดังกล่าวผ่านรายการ โดยมีได้คำนึงถึงที่มา เนื้อหา หรือภูมิหลังของวรรณคดีเรื่องนั้นๆ เสมอไป วรรณคดีไทยจึงกลายเป็นแหล่งอ้างอิงในการนิยามตัวตนของศิลปินเท่านั้น ขณะเดียวกัน การที่รายการ *The Mask วรรณคดีไทย* นำวรรณคดีไทยมาดัดแปลงเป็นหน้ากาก เพื่อให้ศิลปินสวมขณะร้องเพลงในรายการโทรทัศน์ยังมีนัยของการสลายเส้นแบ่งวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมของชนชั้นสูงอย่างวรรณคดีไทย กับวัฒนธรรมประชานิยมอย่างรายการโทรทัศน์ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารายการในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง พบว่า รายการนี้มีนัยสำคัญในการนำเสนออัตลักษณ์ไทยสู่สายตาชาวโลกผ่านเครือข่ายของรายการประเภทเดียวกันที่แผ่กิ่งก้านสาขาความนิยมไปทั่วโลก ทั้งยังสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการผลิตรายการในเครือบริษัท และยังสามารถนำไปต่อยอดในเครือข่ายอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงของบริษัทผู้ผลิตรายการได้อีกด้วย

เมื่อย้อนกลับไปพิจารณานิยามการดัดแปลงที่สำนักงานราชบัณฑิตยสถานนิยามไว้ดังได้กล่าวไปแล้วตอนต้น คำนิยามดังกล่าวแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับรูปลักษณะการดัดแปลงที่ส่วนมากแล้วมีไว้เพื่อใช้ในการแสดงหรือการเล่าเรื่องราวโดยอิงอยู่กับเรื่องราวในฉบับวรรณกรรม หากเป็นดังนั้น การดัดแปลงวรรณคดีไทยในรายการ *The Mask วรรณคดีไทย* ก็พิจารณาได้ว่าเป็นการดัดแปลงแบบใหม่ที่มีไว้เพื่อเล่าเรื่องราวในวรรณคดีผ่านพื้นที่รายการ แต่เป็นการดัดแปลงวรรณคดีเพื่อให้ศิลปินได้ซ่อนตัวตนและแสดงหรือนำเสนออัตลักษณ์ที่ต้องการสื่อผ่านหน้ากากที่สร้างขึ้นจากวรรณคดี ลักษณะดังกล่าวนี้อาจนับเป็นวรรณคดีการแสดงรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในบริบทร่วมสมัยโดยแสดงผ่านสื่อโทรทัศน์อันเป็นสื่อในวัฒนธรรมประชานิยม กล่าวคือ เป็นการปรับเปลี่ยนจากการดัดแปลงวรรณคดีเพื่อใช้ในการแสดงหรือเล่าเรื่องราวในรูปลักษณะอื่น สู่การดัดแปลงวรรณคดีเพื่อนำเสนอตัวตนของศิลปินผ่านพื้นที่รายการ และยังต่อยอดสู่รายการอื่นหรือการแปรเป็นสินค้าภายใต้เครือข่ายอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงของผู้ผลิตรายการได้อีกด้วย

อาจกล่าวได้ว่า *The Mask วรรณคดีไทย* แสดงให้เห็นถึงพลวัตของวรรณคดีไทยในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง แม้ว່นั้นจะดูเหมือนเป็นการลดคุณค่าของวรรณคดีไทยที่เคยยกย่องว่าเป็นของสูงจนต้อง “ขึ้นห้าง” แต่อีกนัยหนึ่งก็คือการทำให้วรรณคดีมีชีวิตชีวาในบริบทสังคมปัจจุบัน ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงโอกาสทางธุรกิจของการนำวรรณคดีไทยมาปรับใช้ด้วย ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของวัฒนธรรม ดังที่ ทิพย์พฐุ กฤษสุนทร (2554, น. 362) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีคุณลักษณะเสมือนเหรียญสองด้าน ด้านหนึ่ง คือ การทำหน้าที่อนุรักษ์เพื่อรักษาความคงตัว ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง และเป็นต้นแบบสำหรับคนรุ่นหลัง ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง คือ การทำหน้าที่ปรับประยุกต์เพื่อความต่อเนื่องและการอยู่รอด ซึ่งอาจผิดเพี้ยนไปจากเดิมบ้าง ทั้งนี้ก็เพื่อเน้นความบันเทิงมากขึ้นและเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้มีส่วนร่วมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง/References

- เกตุขุพรรณ คำพุ่ม. (2558). ปรีทรรศน์วัฒนธรรมสมัยนิยม: ฐานคิดและปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 34(1), 5-28.
- คนมองหนึ่ง. (2562, 15 เมษายน). “ขวานฟ้าหน้าดำ 2562” ใครว่า “ละครจักรๆ วงศ์ๆ” ไม่มีอะไร “ใหม่”. https://www.matichonweekly.com/column/article_186586
- คุณพระช่วย. (2562ก, 17 สิงหาคม). *วรรณคดีไทยในเดอะแมส | หน้ากากนางมีทันนา | คุณพระช่วย 2562* [วิดีโอ]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=zl_4ekSzqMc&t=3s
- คุณพระช่วย. (2562ข, 27 กรกฎาคม). *วรรณคดีไทยในเดอะแมส | หน้ากากโสหน้อยเรือนงาม | คุณพระช่วย 2562* [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=8sqGrbRwScU>
- เตือนใจ สิ้นทะเลเกิด. (2520). *วรรณคดีชาวบ้านจาก “วัดเกาะ”* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิพย์พฐ กฤษสุนทร. (2554). สายธารแห่งการศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรม. ใน กาญจนา แก้วเทพ (บรรณาธิการ). *สื่อพื้นบ้านศึกษาในสายตานักศึกษาศาสตร์* (น. 346-470). ภาพพิมพ์.
- นัทธนัย ประสานนาม. (2562). อุตสาหกรรมการดัดแปลง: การประสานศิลป์ระหว่างวรรณกรรมกับภาพยนตร์ไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2550. ใน นัทธนัย ประสานนาม (บรรณาธิการ), *อุตสาหกรรมประสานศิลป์: วรรณกรรม วัฒนธรรมสกรีน และการเดินทางข้ามสื่อ*. กระทรวงวัฒนธรรม, สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, กองทุนส่งเสริมศิลปปะร่วมสมัย.
- มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา. (2553). *นามานุกรมวรรณคดีไทย ชุดที่ 1 ชื่อวรรณคดี* (พิมพ์ครั้งที่ 4). มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา.
- มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา. (2556). *นามานุกรมวรรณคดีไทย ชุดที่ 3 ชื่อตัวละคร ชื่อสถานที่ และชื่อปกิณกะ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา.
- มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา. (2561). *นามานุกรมวรรณคดีไทย ชุดที่ 4 วรรณคดีไทย สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว*. มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ราชบัณฑิตยสถาน.
- เวิร์คพอยท์นิวส์. (2562ก, 14 กุมภาพันธ์). *ขนาดอเมริกาจะต้องมาดู! Mask Singer USA เยี่ยมเวิร์คพอยท์ ก่อนผลิตเวอร์ชันอเมริกัน*. <https://workpointnews.com/2018/02/14/ขนาดอเมริกาจะต้องมาดู/>

- เวิร์คพอยท์นิวส์. (2562ข, 27 มีนาคม). “*The Mask* วรรณคดีไทย” งดงามตระการตา เปิดตัว 6 หน้ากาก *กรู๊ปไม่เอก*. <https://workpointnews.com/2019/03/27/the-mask-วรรณคดีไทย-งดงามตระการตา/>
- เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562ก, 4 เมษายน). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.02 กรู๊ปไม่เอก | 4 เม.ย. 62 FULL HD* [วิดีโอ]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=DWRZfBZNBt4>
- เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562ข, 11 เมษายน). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.03 กรู๊ปไม่โท | 11 เม.ย. 62 FULL HD* [วิดีโอ]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=0LDsZWLuRel>
- เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562ค, 18 เมษายน). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.04 กรู๊ปไม่โท | 18 เม.ย. 62 Full HD* [วิดีโอ]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=8lxlxhsvyhY>
- เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562ง, 9 พฤษภาคม). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.07 กรู๊ปไม่จัตวา | 9 พ.ค. 62 Full HD* [วิดีโอ]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=twQqI20Sd2k&t=3715s>
- เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562จ, 16 พฤษภาคม). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.08 กรู๊ปไม่จัตวา | 16 พ.ค. 62 Full HD* [วิดีโอ]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=2wMxapmK1CE>
- เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562ฉ, 30 พฤษภาคม). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.10 SEMI-FINAL กรู๊ปไม่โท | 30 พ.ค. 62 Full HD* [วิดีโอ]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=seNziw4djfk>
- เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562ช, 13 มิถุนายน). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.12 SEMI-FINAL กรู๊ปไม่จัตวา | 13 มิ.ย. 62 FULL HD* [วิดีโอ]. YouTube.
https://www.youtube.com/watch?v=Mx_7eZp4-4w
- เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562ซ, 20 มิถุนายน). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.13 FINAL กรู๊ปไม่เอก | 20 มิ.ย. 62 FULL HD* [วิดีโอ]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=bO5elgIP3ck&t=3183s>
- เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562ด, 27 มิถุนายน). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.14 FINAL กรู๊ปไม่โท | 27 มิ.ย. 62 FULL HD* [วิดีโอ]. YouTube.
https://www.youtube.com/watch?v=aYAjlf_gXzQ&t=3205s

เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562ก, 4 กรกฎาคม). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.15 FINAL igrupไม่ตรี | 4 ก.ค. 62 FULL HD* [วิดีโอ]. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=AusqzA6POIA&t=3524s>

เวิร์คพอยท์ออฟฟิศเชียล. (2562ค, 25 กรกฎาคม). *THE MASK วรรณคดีไทย | EP.18 CHAMP VS CHAMP | 25 ก.ค. 62 Full HD* [วิดีโอ]. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=oJEi8vPXX7Y>

เวิร์คพอยท์เอ็นเทอร์เทนเมนท์. (2558). *เกี่ยวกับเวิร์คพอยท์*. <https://www.workpoint.co.th/about/vision>
ศักดิ์ภูเบศ (จอมชาญ) [นามปากกา]. (2562). *(เกร็ดประวัติศาสตร์) ขวานฟ้าหน้าดำ 2526*.

<https://www.pantip.com/topic/39090328?>

ศิวกร อุดลสุทธิกุล. (2562, 9 สิงหาคม). *LIVE เปิดใจ “ปอร์เช่ ศิวกร และ แจ็คกี้ จักริน” แชมป์ #TheMaskวรรณคดีไทย #หน้ากากหลวิชัยคาวี* [วิดีโอ]. Facebook.

<https://www.facebook.com/4NOLOGUE/videos/live>

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2556). *หนังสือเก่าชาวสยาม วรรณกรรมวัดเกาะ*.

<http://www.sac.or.th/databases/siamrarebooks/th/website/oldbook/subbook/43>

สตูดิโอซ้อปเวิร์คพอยท์. (2561). *เกี่ยวกับเรา*. <https://www.studioshopworkpoint.com/>

สตูดิโอซ้อปเวิร์คพอยท์. (2562). *หน้าหลัก* [facebook page]. Facebook.

<https://www.facebook.com/StudioshopByWorkpoint/>

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2561). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสภา (แก้ไขเพิ่มเติม) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. สำนักงาน.

Appadurai, A. (2005). Definitions: Commodity and Commodification. In M. Ertman & J. C. Williams (Eds.), *Rethinking Commodification: Cases and Readings in Law and Culture* (p. 35). New York University Press.

Masked Singer. (2019). In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Masked_Singer

Murray, S. (2012). The Business of Adaptation: Reading the Market. In D. Cartmell (Ed.), *A companion to literature, film, and adaptation* (pp. 122-139). Wiley-Blackwell.

William, R. (1976). *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society*. Oxford University Press.